

Використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі медичних статей.

У процесі розвитку таких різних галузей, як медицина та переклад все частіше стає актуальним питання їх поєднання – перекладу медичних текстів.

Переклад – це передача змісту письмового або усного висловлювання засобами іншої мови. Словник-довідник лінгвістичних термінів поділяє переклад на три основні групи: дослівний, вільний та художній.

Переклад дослівний. Переклад іншомовного тексту на іншу мову шляхом механічної підстановки на місце слів мови-джерела їх еквівалентів у мові, на який робиться переклад, при збереженні іншомовної конструкції.

Переклад вільний. Передача загального змісту іншомовного тексту без проникнення в смислові деталі й емоційно-експресивні відтінки, виражені мовними засобами мови-джерела.

Переклад художній. Переклад, що зберігає тонкощі змісту іншомовного тексту, його образну систему, переклад зроблений з урахуванням семантичних і виразних можливостей і особливостей як мови-джерела, так і мови-перекладу [5, с. 127].

Рецкер І.Я. поділяє переклад на наступні типи: дослівний, буквальный, вільний, адекватний.

Адекватний (повноцінний) переклад визначається як переклад, що відповідає оригіналу по функції (повноцінності передачі) і по обираючим засобам перекладачем (повноцінності мови і стилю). Функціональна точність, характерна для адекватного перекладу, не лише допускає, але нерідко і вимагає відмови від формальних, словникових відповідностей [4, с. 8].

Адекватним ми повинні визнати такий переклад, в якому передані усі наміри автора (як продумані їм, так і несвідомі) в сенсі певної ідейно-емоційної художньої дії на читача, з дотриманням в міру можливості усіх вживаних автором ресурсів образності, колориту, ритму тощо; останні повинні розглядатися проте не як самоціль, а тільки як засіб для досягнення загального ефекту. Поза сумнівом, що при цьому доводиться дечим жертвувати, вибираючи менш істотні елементи тексту. З цією метою перекладач повинен, перш ніж приступити до роботи, скласти собі ясне уявлення про ідеологію, стиль та фактуру тексту, що перекладається [3, с. 248].

Вимога адекватності носить не максимальний, а оптимальний характер: переклад повинен оптимально відповідати певним (іноді не цілком сумісним один з одним) умовам і завданням. Іншими словами, переклад може бути адекватним навіть тоді, коли кінцевий текст еквівалентний початковому лише на одному з семіотичних рівнів або в одному з функціональних вимірів. Більше того, можливі випадки, коли деякі фрагменти тексту нееквівалентні один одному і в той же час переклад в цілому виконаний адекватно [6, с. 96].

Прийоми логічного мислення, за допомогою якого ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник, прийнято називати лексичними трансформаціями. Суть трансформації полягає в заміні лексичної одиниці, що перекладається, словом або словосполученням, яке реалізує сему цієї одиниці початкової мови (ПМ) [2, с. 12].

Приєм диференціації і конкретизації.

Йдеться про те, що одному слову в українській мові, що виражає ширше поняття, в англійській мові можуть відповідати два або декілька слів, кожне з яких виражає вужче, порівняно з українською мовою, поняття тобто відноситься до більш обмеженого класу денотатів [2, с. 16]. Наприклад: рука - arm, hand; годинник - watch, clock.

Приєм генералізації.

Генералізація - переклад лексичної одиниці похідної мови, що має вужче значення, одиницею мови перекладу, що має ширше значення.

Прийом смислового розвитку.

Прийом смислового розвитку полягає в заміні словникової відповідності при перекладі контекстуальною, логічно пов'язаною з нею. Цей прийом смислового розвитку заснований на формально-логічній категорії перехрещення [2, с. 19].

Антонімічний переклад.

Суть методу полягає в трансформації ствердної конструкції на негативну або навпаки.

Прийом компенсації.

Компенсація - це заміна непередаваного елемента оригіналу елементом іншого порядку в відповідності із загальним ідейно-художнім характером оригіналу і там, де це представляється зручним за умовами української мови [2, с. 24].

Граматичні трансформації.

Термін "граматична трансформація" як перетворення англійського речення в процесі перекладу потрібно розуміти умовно. Англійське речення, звичайно, залишається самим собою, а у розумі перекладача відбувається певна операція перетворення тієї "фотографії" англійської конструкції, в якій англійські слова вже замінені українськими. По суті, відбувається перетворення дослівного перекладу, який є неминучим етапом в роботі перекладача-початківця [4, с. 22].

Бархударов Л.С. виділяє чотири основні граматичні трансформації:

1. перестановки;
2. заміни;
3. додавання;
4. опущення [1, с. 190].

Перестановка - це зміна розташування мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу.

Заміна.

В процесі перекладу заміні можуть піддаватися як граматичні одиниці - форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичного зв'язку та ін. - так і лексичні.

Додавання - використання в перекладі додаткових слів, що не мають відповідностей в оригіналі.

Упущення - упущення в перекладі деяких слів.

Children with Klinefelter syndrome are very similar to other children their age.

Діти з синдромом Клайнфельтера майже не відрізняються від одноліток.

В даному прикладі переклад *children their age* в перекладі як *однолітки* можна віднести до двох прийомів: генералізації та компенсації. При перекладі одиниці *similar* застосовано антонімічний переклад.

The contribution of severe acute malnutrition to the overall burden of childhood morbidity and mortality is enormous.

Хронічне недоїдання становить значний відсоток від загального показника захворюваності та смертності серед дітей.

При перекладі даного речення були використані опущення, заміна і перестановка елементів.

As children, they often learn to speak much later than other children do, and they may have difficulty learning to read and write.

Вони часто вчаться говорити набагато пізніше за інших дітей, і вони можуть мати труднощі у вивченні читання та письма.

У даному прикладі маємо прийом заміни. Заміна у даному випадку виражена заміною частин мови з дієслова на іменник.

Лише добре озброєний лінгвістично, історично та культурно перекладач може задовільно виконати завдання адекватного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бархударов Л.С.** Мова і переклад. – М.: Міжнародні відносини, 1975. – 235 с.
2. **Коломейцева Е.М., Макеева М.Н.** Лексические проблемы перевода с английского языка на русский: Учеб. пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. 92 с.
3. **Литературная энциклопедия.** — В 11 т.; М.: издательство Коммунистической академии, Советская энциклопедия, Художественная литература. Под редакцией В. М. Фриче, А. В. Луначарского. 1929—1939.
4. **Рецкер Я.И.** Теория перевода и переводческая практика. -М.: Междунар.отношения, 1974. – 228 с.
5. **Словарь-справочник лингвистических терминов.** Изд. 2-е. — М.: Просвещение. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А.. 1976.
6. **Швейцер А.Д.** Английский язык / А.Д.Швейцер, В.Н.Ярцева. - М.: АСТ, 2004. – 288с.